

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de
VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE
van de
Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen

ISSN 0771-5277

Redactieadres : W.O. De Prins, Diksmuidelaan 176, B-2600 Antwerpen (Belgium)

Tel. 03/322.02.35

Jaargang 13, nummer 4

1 oktober 1985

Opvallende Belgische trekvlinderwaarnemingen in 1982 en 1983 (Lepidoptera)

door

Eddy VERMANDEL

Abstract. *Remarkable Belgian Migrating Lepidoptera in 1982 and 1983 (Lepidoptera).* It proved to be impossible to write a detailed rapport on the migrating Lepidoptera in Belgium for the years 1982 and 1983, although those years were very favorable for such species. In the present paper an account is given of those observations that were noticed in detail by the various contributors.

Résumé. *Remarquables observations de papillons migrants belges en 1982 et 1983 (Lepidoptera)* Il fut impossible de donner un résumé annuel des papillons migrants belges en 1982 et 1983 par manque de données précises. Toutefois, ces années furent favorables pour la migration et les quelques renseignements qui nous sont parvenus sont suffisamment intéressants pour être publiés.

Een poging om een - eventueel aangepast - jaarverslag van trekvlinders uit 1982 en 1983 op te stellen bleek niet meer haalbaar. Dit ondanks het feit dat het veel betere trekvlinderjaren waren dan 1984. De meeste medewerkers konden echter geen exacte aantallen en data van de gewonere soorten meer geven. Er kwamen brieven met opmerkingen zoals : «Erg veel atalanta's, vooral in september meen ik me te herinneren» en «De gamma-uil was de hele zomer volop present». Velen waren zelfs daartoe niet in staat en volstonden met het doorgeven van wat opvallende waarnemingen. Slechts enkelen bleken over exacte gegevens te beschikken. Een volledig jaaroverzicht daarop baseren heeft echter geen zin.

Van *Vanessa atalanta*, *Cynthia cardui*, *Agrotis ipsilon* en *Autographa gamma* wordt dan ook verder geen melding meer gemaakt. Zij waren zowel in 1982 en 1983 «gewoon» tot «zeer gewoon». Alle ingestuurde gegevens blijven natuurlijk goed bewaard, zodat er bij latere studies gebruik van gemaakt kan worden. Reeds in *Phegea* gepubliceerde waarnemingen worden hier niet herhaald. Zij zijn te vinden in :

DE PRINS, G. : Merkwaaardige vlinderwaarnemingen in 1983. *Phegea* 12 : 29-36.

VERMANDEL, E. : Start regelmatig trekvlinderonderzoek in België. *Phegea* 12 : 47-49.

VERVAECKE, J. : Dagvlinders in het Gullegemse (W. Vl.). *Phegea* 13 : 9-19.

De volgende namen werden wegens veelvuldig voorkomen als volgt afgekort : PD (Paul DURINCK); MF (Marcel FAQUAET); BMa (Boudewijn MAES); BMi (Bernard MISONNE); MO (Marc VAN OPSTAELE); SS (Stef SPRUYTTE); WT (Willy TROUKENS); MFS (Michel en Filip SEYS).

Colias hyale (Linnaeus)

1982 : 10-08 2x en 14-08 1 x Sint-Pieters-Brugge (MFS)

1983 : 21-07 1x Beernem (E. KUICKEN)

25-07 1 ♀ Dudzele (MFS)

Colias croceus (Geoffroy in Fourcroy)

1982 : 08-08 2x Zeebrugge (F. DESCHNEEMAECKER)

14-08 1x Zeebrugge (MFS)

19-09 1x Zeebrugge (MS)

1983 : 08-07 1 ♂ Moerbrugge (P. KEIRSEBILCK)

25-07 9x Dudzele (MFS)

29-07 1x Nieuwkerke (SS)

30-07 1 ♂ Meetkerke (J. VANSTEENKISTE)

13-08 1x Zwin (P. KEIRSEBILCK)

21-08 3x Assebroeck (J. VERSCHUERE) en 1x Zeebrugge (L. DECLERCQ)

24-08 1x Assebroeck (J. VERSCHUERE)

27-08 1 ♂ Ettelgem (L. DECLERCQ)

31-08 1 ♀ Anderlecht (WT)

17-09 1 ♀; 24-09 3 ♂; 25-09 8 ♂ alle Poppel (BMi)

27-09 1 ♂ Ursel (MO)

08-10 1x Dudzele (P. KEIRSEBILCK)

Agrius convolvuli (Linnaeus)

1982 : 10-09 1x strand Blankenberge (J. VAN GOMPEL)

17-09 1x Wemmel (E. VAN CAPPELLEN)

27-09 1x Dison (R. SPRONCK)

01-10 1x Koksijde (MF)

06-10 1x Visé (R. SPRONCK)

1983 : 20-08 t/m 01-10 zag B. MISONNE er in totaal 37. Hij schrijft : «In feite waren er in die periode alle dagen waarnemingen. De dagen die niet vermeld zijn, was ik niet thuis»).

31-08 1 ♀ Oostduinkerke (J. VAN DAMME)

09-09 1x Wenduine (J. VAN GOMPEL)

27-09 1x Dilbeek (WT)

30-09 1x Nieuwkerke (SS)

02-10 1x Koksijde (MF)

05-10 2x en 17-10 1x Nieuwkerke (SS)

Acherontia atropos (Linnaeus)

1982 : 30-08 1 rups Poperinge (SS)

01-09 2 poppen; leverden 14-09 en 16-09 de vlinders, Nazareth (WT)
11-09 1x Koksijde (MF)

15-09 4 rupsen en 2 poppen Sint-Pieters-Brugge (C. VERSCHUERE)
Van J. CAMBRÉ uit Vorselaar kwam het volgende relaas : «Toen ik op 24 juli 1982 van een kort verlof thuis kwam, was een van mijn eerste taken mijn bijenhal gaan bekijken. Tot mijn verrassing vond ik op de vliegplank van een kast een grote vlinder die voortdurend in de kast wilde dringen en een piepend geluid maakte. Daar de vliegopening te laag was, kon hij er niet in en heb ik hem gevangen. De bijen van deze kast vlogen niet (niet één!). Een beetje in paniek heb ik de kast geopend maar vond alles normaal. Mijn vrienden immers hadden deze doodshoofdvlinder nog nooit bij hun kasten gezien». Reeds jaren is bekend dat de vlinder graag bijenkorven binnendringt om zich te goed te doen aan de honing. In de regel moet hij dit met de dood bekopen.

1983 : 10-07 1 rups Hallaar (S. WUYTS), leverde op 27-08 de vlinder.

20-07 5 rupsen Gent (A. LEMAN)

22-08 1x Gent (A. LEMAN)

23-10 1x Berg-Kampenhout (KOEKOECK)

Macroglossum stellatarum (Linnaeus)

1982 : 30-06 1x Nieuwerkerke (SS)

12-09 1x Sint-Jans-Molenbeek (WT)

15-09 1x Ursel (MO)

27-09 en 29-09 telkens 1x Dilbeek (WT)

1983 : 25-07 1x Anderlecht (WT)

13-08 1x Waasmunster (PD)

17-08 1x Blankenberge (PD)

23-08 en 25-08 telkens 1x te Anderlecht (WT)

06-09 1x Nieuwerkerke (SS)

09-10 1x Dilbeek (BMi)

Proserpinus proserpina (Pallas)

Op 12 augustus 1983 vond de vader van S. DUPONT in een hoop zand te Estinnes-au-Mont een pop. Aanvankelijk dacht hij met *Deilephila porcellus* of *Macroglossum stellatarum* te doen te hebben, maar op 15-VI-1984 kwam uit de pop *Proserpinus proserpina*. In Nederland is deze soort een adventief, in Noord-Duitsland ontbrekend of zeer zeldzaam, in Zuid-Duitsland zeldzaam. De heer DUPONT sluit de mogelijkheid uit dat deze pop een adventief is en dat de pop met de hoop zand zou zijn meegekomen. Een geweldige vondst derhalve.

Peridroma saucia (Hübner)

1982 : 04-06 Koksijde; 10-09 Belvaux en 24-09 Assenede, telkens 1x (MF)

1983 : 13-08 1x Zwijndrecht (BMa)

Rhodometra sacraria (Linnaeus)

1983 : 30-09 2x Ursel (MO)

03-10 1 ♂ te Etterbeek (BMi)

Udea ferrugalis (Hübner)

1982 : 12-09 1x Zwijndrecht (BMa)

1983 : 07-10 1x Assenede (MF)

18-10 1x Dilbeek (WT)

02-11 1x Belvaux (MF)

Nomophila noctuella (Denis & Schiffermüller)

1983 : 29-07 en 03-08 telkens 1x Assenede (MF)

08-09 1x Zwijndrecht (BMa)

09-09 1x Koksijde (MF)

19-09 4x Dilbeek (WT)

02-10 1x Anderlecht (WT)

Palpita unionalis (Hübner)

1983 : 23-09 1x Koksijde (MF)

01-10 1x Zwijndrecht (BMa)

Hoe snel waarnemingen in vergetelheid raken als ze niet meteen worden bijgehouden en gepubliceerd mag uit bovenstaande blijken. Al met al heeft dit mijn overtuiging versterkt dat de nu gestarte jaarverslagen onmisbaar zijn. Het doorgronden van de vlindertrek is nu eenmaal niet iets voor de enkeling.

Tot slot zeg ik alle medewerkers aan dit artikel mijn hartelijke dank.

Literatuur

Lempke, B.J. *De Nederlandse Trekvinders*. Bibliotheek van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, nr. 12 (tweede druk), Thieme & cie N.V., Zutphen.

Verhey, C.J., 1940. Doodshoofdvinders in bijenkasten. *Levende Nat.* 45 : 25-27.

Vermandel E. : Poorterslaan 118, NL-4561 ZN Hulst.

Boekbespreking

Verbist, E. : *Les noms vernaculaires des Lépidoptères de Belgique et de France*.

21 x 29 cm, 244 p., Scriptie voorgedragen tot het bekomen van het diploma van Licentiaat Vertaler, 1981-1982, geplakt, niet in de handel.

Deze thesis is een lexicon handelend over de inheemse namen van de Lepidoptera uit België en Frankrijk. Ze bestaat uit vier grote delen. In de inleiding wordt gesproken over zoölogische classificaties en taxonomie en over het verschijnsel van de inheemse naamgeving. Het korpus bevat de Latijnse namen van de behandelde soorten in systematische volgorde met daarachter telkens de Franse, Nederlandse en Engelse equivalenten. Dan volgen vier registers : resp. de Latijnse, Franse, Nederlandse en Engelse namen, waarbij met een handig nummersysteem wordt verwezen naar het korpus. Het vierde en laatste deel van het werk bestaat uit vier bibliografieën : resp. de algemene, frans-, nederlands- en engelstalige werken waaruit de informatie werd geput. De auteur is er zich wel van bewust dat deze lijst onvolledig is omdat verscheidene schrijvers nieuwe inheemse namen creëren. Verder werden lang niet alle entomologische werken onderzocht die inheemse namen bevatten, om niet te spreken over de onoverzichtelijke massa entomologische tijdschriften. Toch is dit lexicon een lofwaardig initiatief en het loont zeker de moeite om het up-to-date te houden.

W.O. De Prins